

Jogalkotás.

Részvényjogunk reformja és az angol-amerikai részvényjog.*

(Befejezés.)

Bizonyos részvénykategóriák számára a többes szavazati jog megadása az a további kérdés, ahol megfelelő példákat főleg az amerikai részvényjogban találhatunk. Megint arra a legelsőrendű jelentőséggel bíró kérdésre kell itt a választ keresnünk: milyen gazdasági érdekek védelmében volna nálunk szükség erre a részvénykategóriára? Németországban azt látjuk, hogy a többes szavazójogu részvények bevezetésének szükségessége akkor merült fel, amikor az infláció következtében minden vagyoneérték s így ezek sorában a részvények relatív elértéktelenedése folytán az idegen tőke könnyű ténfoglalására sok alkalom nyílt és komolyan lehetett tartani attól, hogy a német közgazdasági élet legnagyobb értékei potom pénzen idegen kezekbe kerülnek.

Az „Überfremdungs-Gefahr“, az idegen tőke elhatalmasodása elleni védekezésnek eszközévé leit a többes szavazójogu részvények inauguralása. Milyen változások és eltolódások állottak be azóta azonban! Ma az infláción átment és tőkejavakban rendkívül elszegényedett országoknak inkább abban rejlik a gondja, hogy idegen tőkét szerezvén, biztosítsák vállalatuk erejét és e cél szolgálatában áll az egyes országok kormányának s hivatott gazdasági tényezőinek minden komoly törekvése is.

Ma már a régi anekdotának idevágó applikációjakép azt lehetne mondani, hogy vállalataink nemcsak hogy nem félnek az idegen tőkének ténfoglalásától, de „wo wird hier überfremdet?“ jelszóval szivesen látnák azt a veszélyt, amelytől még pár évvel ezelőtt is annyira féltek. A gazdasági indokolttság, az érdekvédelem szükségessége tehát itt sincs meg.

A többes szavazójogu részvények kategóriájának életre hívása viszont sok veszéllyel járna és a visszaélések tág lehetőségeit nyitná meg. Kétségtelen tény és ezen semmiféle részvényjogi reform sem segíthet, hogy a predomináns szerep a hatalmi helyzetnél fogva minden részvénytársaságban a majoritásnak vagy legalább is egy jelentős részvénytömegnek birtoklása alapján gyakorolható. Ha ez a vállalatban való igazán komoly tőkeérdekeltséggel jár együtt, tehát a részvények abszolút többségének vagy igen jelentős hányadának birtoklásával, ugy ez ellen a részvénytársasági struktúrából folyó adottságok folytán különösebben szót emelni nem lehet, s legfeljebb a többségen kívül álló részvények jogos érdekvédelmét, az esetleges visszaélések kiparirozásának intézményes biztosítását kell keresni. Viszont az ily majoritás gestiójánál a részvénytársaság érdekeit veszélyeztető magatartásnak ily esetben az egészséges gaz-

* Előző közlemény a P. J. folyó évi 4—5. és 6. számában.

dasági önérdék által adott féke a részvénytöbbség birókosának gazdasági pozíciója. A részvénytársaság tőkéjében való komoly vagyoni érdekelttség bizonyos, főkig biztosítékot nyújt abban az irányban, hogy az, aki az érdekeltséggel bír, a részvénytársaság érdekei ellen véteni nem fog. Nagyon meggondolandó tehát ebből a szempontból is a többes szavazójogu részvény bevezetése, amely a szavazásnál a többségi elv normális érvényesülése helyett a szerencse korrigálásának egyik módja és megadja a lehetőséget arra nézve, hogy bizonyos részvényesi csoportok tényleges tőkeérdekelttségükkel arányban nem álló hatalmi pozícióhoz jussanak, vagyis, hogy a részvénytársaság életében elfoglalt hatalmi pozíciójuk az annak rendszerint egyébként alapját képező gazdasági pozíciójukat messze meghaladja. Nem hagyhatjuk itt figyelmen kívül, hogy az amerikai részvényjoghoz való közeledésnek ezen a ponton megint ellentétes alapvető, elvi szempontok állják az útját. Az amerikai részvényjog határozottan különböztet a részvényesek azon kategóriája között, akik a vállalatban tartós elhelyezkedést s irányító szerepét visznek vagy akik csak tőkéjük bizonyos kamatozását keresik. Ehhez képest a részvényesi minőségnek a legkülönbözőbb jogosítványokkal járó kategóriái állanak fenn, egymás mellett; vannak szavazati jog nélküli, egyes és többes szavazati joggal bíró részvényesek, valamint olyanok, amelyeknél a szavazati jog bizonyos körre korlátozódik, pl. bizonyos részvényes kategóriák csak a felügyelőbizottság választásában vesznek részt stb. Ilyképpen azután ugyanazon részvénytársaságnál a különböző kategóriájú, a részvénytársaság életében való különböző jellegű közreműködésre feljogosító részvényeknek egész sorozata áll fenn. Ez megfelel az amerikai szellemnek és az amerikai ugynevezett kisorszvényes a rentabilitásnál meg is találhatja a részvénytársaság működésére való befolyás kizárásának elenértékét. Egyébként is, az amerikai szelleme az egyes jogintézmények kiépítésénél is kifejezésre jutva, nem helyez különösebben súlyt az egyesek jogainak megvédésére. Abból a teljesen liberális felfogásból indul ki, hogy mindenki igyekezzék maga megvédeni jogait és legfeljebb azután odáig megy, hogy előfordult visszaélések esetén utólagosan adja meg a reparációt. Mi az amerikanizmusnak erre az útjára nem lépünk. A technikai kulturának, az organizációnak és racionalizálásnak sok helyes újítását vehetjük át tőlük, jogrendszerünket azonban, mely a kialakult közfelfogással és egyéb irányu jogintézményeinkkel a legszorosabb összefüggésben áll, tulmerészen éppen ezen a ponton megbontani nem lehet.

A többes szavazójogu részvények bevezetése oly privilegiúmadást jelentene, amelynél a visszaélések lehetősége a legkönnyebben adódik. Helyesen mutattak rá itt arra a szempontra is, hogy végül a többes szavazójogu részvényeket is tovább lehet adni és ez átruházás folytán esetleg azok a bizonyos nem kívánatos elemek éppen a többes szavazójogu részvények segítségével nyomulhatnak előtérbe; ez lehet a trójai faló, amely a nem kívánatos idegent behozza és a többséghez

segíti. Nyilván ily megfontolások lebeghettek a Franciaországban nem régen a képviselőház által kiküldött „Commission de legislation civile” előtt, amikor javaslatának elkészítésénél arra az álláspontra helyezkedett, hogy a többes szavazójog legfeljebb a tőzsdei részvények egy negyedének adható meg, ily részvényeket csak francia állampolgárok szerezhetnek meg és azokat csakis közeli hozzátartozóik örökölhetik. A legérdekesebb korlátozás azonban kétségekívül az, hogy ily részvényekkel nem lehet szavazni a rendkívüli közgyűlésen, holott a francia részvényjog rendelkezéseihez képest alapszabály-módosítás éppen rendkívüli közgyűlésen vihető csak keresztül, tehát a francia részvényjogi reform éppen a részvénytársaság életének legfontosabb ágában zárja ki a többes szavazójogu részvények praktikus kihatásának érvényesítését.

Németországban is erősen megoszlanak a vélemények a többes szavazati jogu részvények megengedhetősége tekintetében. A gyakorlat azt mutatja, hogy az infláció elmúltával a többes szavazójogu részvényeket létesítő részvénytársaságok spontán is mondanak le e rendszer fenntartásáról. Míg 1925. év végén 860 részvénytársaságnál volt többes szavazójogu részvény, addig 1926 júliusában e rendszer 62 részvénytársaságnál megszűnt, 22 részvénytársaság pedig komoly formában foglalkozott előterjesztett javaslat alapján e részvénytypus felhagyásával. Ezek a gyakorlati emberek kétségekívül helyesen ismerték fel azt, hogy a többes szavazójogu részvények fenntartása a részvényesek bizalmának megingatása folytán több kárral jár a részvénytársaságra nézve, mint amennyi előnyt ezek birtoklása a többségi csoportra nézve jelenthetne. A jogászvilág véleményében az ellenzök hangja a tulnyomó. Vagy a teljes negáció kifejezésre juttatásával találkozunk, vagy a kautélák oly széleskörű rendszerének kiépítésével, amelyek a visszaéléseket lehetőleg a minimálisra szorítani törekszik. Figyelembe veendő itt az a veszélylehetőség is, hogy a Kunz-féle javaslat szerint is elképzelhető lenne, hogy a többenél kisebb névértékű, vagy nem teljesen bifizetett részvény ruháztassék fel többes szavazójoggal, ugyhogy esetleg 1/10 befizetés alapján 100-szoros szavazójog adatván, voltaképpen 1000 szavazat előnyhöz jut e részvény birtokosa a többi részvényessel szemben.

A német viszonyokkal kapcsolatosan különben megint azt mondhatjuk, amit a parin alul kibocsátott részvényekkel kapcsolatban az angol jogi helyzetre vonatkozólag állapítottunk meg. Ha valahol egy intézmény jogi szabályozás nélkül az életben kifejlődött, annak tiltó rendelkezésekkel való teljes megszüntetése nagy nehézségekbe ütközik. Ily esetben a nem kívánatos és visszaélésekre könnyen alkalmat adó intézményekkel szemben a jog feladata a kautélák kiépítésében, a feltételek messzemenő megszorításában, a visszaélési lehetőségek lehető legminimálisabba szorításában jelentkezik. Ott, ahol azonban ez intézmény még nem vert gyökeret, mint ahogy mi e vonatkozásban is állunk, közgazdasági és jogi szempontból egyaránt

a helyes megoldásnak az mutatkozik, hogy e sok veszéllyel járó intézmény bevezetésével még csak ne is kísérletezzünk.

Dr. György Ernő.

A m. kir. szabadalmi felsőbiróság megszüntetése és a kapcsolatos rendelkezések tárgyában kelt 1927. évi XX. t.-c. megszünteti e bíróságot, hatáskörét a Kuriára ruházván át. A Kuria ily ügyekben ötös tanácsban jár el, melynek elnöke a Kuria valamelyik tanácsának elnöke, tagjai pedig két kuriai bíró és két ülnök. A törvény f. évi augusztus hó 10 én hirdettetett ki.

A betegségi és baleseti kötelező biztosításról szóló 1927. évi XXI. t.-c., amely az ipari és kereskedelmi alkalmazottak betegségei és baleset esetére való biztosításáról szóló 1907. évi XIX. t.-c. helyébe lép, attól lényegesen eltér. Eszerint betegségi és baleseti biztosításra kötelezett az ipar és bányatörvény alá eső minden vállalat, üzem, foglalkozás, de az ipartörvény alá nem eső, de keresetszerűen folytatott vállalkozások is, mint pl. közjegyzői, ügyvédi, műszaki irodák, orvosi rendelők, lapkiadóhivatalok, szerkesztőség, színházak, gyógyszerárak stb., továbbá a vasuti és hajózási üzemek, pósta, távirda, távbeszélő hivatalok, mezőgazdasági iparok, az állam, törvényhatóságok, és községek hivatalai, továbbá az általuk valamint a törvényesen bevett és elismert vállásfelekezettek által fenntartott intézmények. A törvény tehát lényegesen kiterjeszti a biztosításra kötelezett vállalatok körét. A törvény hatálya nem terjed ki a mezőgazdaságra, erdei termelésre, állattenyésztésre, halászatra, kert- és szőlőművelésre, selymeszetre és méhészetre. Betegségi biztosításra kötelezettek nemre, korra és állampolgárságra tekintet nélkül azok, akik a fentebb felsorolt vállalatoknál, üzemekben, hivatalokban, vagy foglalkozásokban mint munkavállalók munkabér fejében szolgáltatást teljesítenek, továbbá háztartási alkalmazottak, házmesterek, segédházmesterek. Tisztviselők, művezetők, kereskedőségek stb. csak abban az esetben kötelezettek biztosításra, ha javadalmazásuk havi 300 P-t meg nem halad. A biztosítási kötelezettség fennáll az esetben is, ha a munkavállalás csak átmenetileg, ideiglenesen csak kiegészítőként történik. A törvény 11. §-a meghatározza azoknak a körét, akik önkéntesen biztosíthatók (háziiparral foglalkozók, segédszemélyzet nélkül önálló iparosok stb.) A *betegségi* biztosítás fejében minden biztosított után járulékot kell fizetni, melynek kulcsát, számítási módját és mértékét az Országos Munkásbiztosító Intézet (O. M. I.) állapsabályai állapítják meg. E járulékokat a munkaadó köteles befizetni, azok felét azonban jogosított a biztosításra kötelezettek javadalmazásából levonni. Ezzel szemben a *baleseti* biztosítás költsége kizárólag a munkaadókat terheli, a munkaadó tehát a baleseti biztosítási kötelezettség alapján befizetett járulékot és díjak fejében a biztosítottak javadalmazásából nem vonhat le semmit. A *betegség* esetére biztosítottak törvényben megjelölt esetekben és közelebbről megjelölt módozatok szerint orvosi gyógykezelés, gyógyszer, gyógyfürdő, gyógyintézet, táppénz, szülészeti, terhességi, gyermekágyi stb. segélyhez (segélyezési követelések) van igénye, melyek a biztosítottat az O. M. I. ellen illeti meg, és amely követelés át nem ruházható, el nem zálogosítható, le nem foglalható, a biztosított e segélyekről érvényesen sem egészben, sem részben nem mondhat le. A *baleseti biztosítás* a biztosítottat az üzemi balesetnél okozott keresőképtelenség vagy annak csökkenése fejében, illetve a családtagokat az üzemi baleset következtében meghalt biztosított halálával okozott kár fejében kártalanítja.